

Nr. 9(109)

Bazūne

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2020. gada 7. septembris

IEDVESMOJOŠĀS KAFIJAS PAUZES

Gunta Bite

Avīzītes «Bazūne» redaktore

Augustā notika divi bibliotēkas attālinātie raidījumi «Kafijas pauze». Pirmajā reizē bibliotēkā viesojās rakstniece, publiciste, žurnāliste un aktīva Latvijas patriote Marina Kosteņeckā. Trīs viņas grāmatas bibliotēkā pieejamas pielāgotā formātā: «Esmu nolēma dzīvei» (1990, Braila rakstā), «Mans XX gadsimts» (2020, Braila rakstā), «Письма из XX века» (2020, audio formātā). Nākošgad grāmata «Vēstules no XX gadsimta» tiks reproducēta arī Braila rakstā.

Ieraugot savas grāmatas Braila rakstā, rakstnieces acīs sariesās asaras. Viņa teica: «*Ja man šodien pateiktu, ka mana grāmata ir iztulkota ķīniešu vai japāņu valodā, es nebūtu tik aizkustināta un pozitīvi sašauta, kā uzzinot, ka tās iztulkotas Braila rakstā. Tas man ir milzīgs pagodinājums.*»

Tikšanās laikā vairāk tika runāts par cieņamo autori kā par cilvēku, sievieti un personību. Par viņas dvēseliskajiem pārdzīvojumiem un cīņu ne tikai par Latvijas valsts neatkarību, bet arī par savas ģimenes labo vārdu. Ikdienā mēs neaizdomājamies par to, kas par cilvēku mums paliek neredzams, tāpēc bieži ar saviem izteicieniem vai spriedumiem nodarām pāri. Kosteņeckas kundze neliekuļoja un droši atbildēja arī uz tādiem jautājumiem kā pašnāvnieciskas domas un stipra cilvēka asa-

ras. Viņas dzīve nav bijusi rožu dārzs un tā joprojām nav viegla, taču Kosteņeckas kundze ar lielu mīlestību un pateicību tiekas ar saviem lasītājiem, ar tautu. Viņas pozitīvā enerģija bija jūtama ikvienā viņas vārdā, kaut saruna ne vienmēr bija priecīga. Arī sāpes un pārdzīvojumi tika atklāti ar gandarījumu par paveikto.

Marina Kosteņeckā neuzskata sevi par varoni, tomēr ir jābūt ļoti stipram, drošam un nesavtīgam cilvēkam, lai nodzīvotu tādu dzīvi, kāda bijusi viņai, pat ar viesošanos tādās vietās kā Černobiļa. Novēlam rakstniecei labu veselību un radošo spēku nākošai grāmatai, kurai arī būs paredzēta vieta pielāgotās literatūras plauktā.

Otra attālinātā tikšanās sarunu ciklā «Kafijas pauze» bija ar K. Barona muzeja vadītāju Rūtu Kārkliņu par tikko audio formātā reproducēto grāmatu «Mazā klusā sirds». Ierodoties, viņa atnesa mīļus sveicienus no autores Ingunas Baueres, kura ir ļoti aizkustināta par grāmatas pielāgojumu cilvēkiem ar lasīšanas grūtībām.

Tikšanās laikā Kārkliņas kundze pastāstīja par grāmatas tapšanas *nejaušību*, par notikumu interpretāciju, kas balstīta uz muzejā pieejamiem faktiem.

Visus sarunu ciklu «Kafijas pauze» raidījumus iespējams noskatīties bibliotēkas *YouTube* kanālā. Sakām lielu paldies visiem, kas skatījās raidījumus klātienē un attālināti, kā arī uzdeva jautājumus.

ROMĀNS JAUNIEŠIEM

Dina Kāgane-Kovaļova
studijas diktore

Lasot Osvalda Zebra romānu «Māra», jau no pirmajām lappusēm radās jautājums — vai šis romāns ir par jauniešiem, vai tomēr literārs eksperiments, kurā jaunieši attēloti no pieauguša cilvēka skatpunkta?

Rakstnieks, kurš pats reiz bijis pusaudzis, tagad ieņem novērotāja lomu, izskaidro emocijas un notikumus saver secīgā virtienē.

Intervijā izdevumam «Kultūras Diena» 2019. gadā O. Zebris stāsta par darbu pie romāna: «Ļoti daudz laika pavadīju sabiedriskajā transportā un citur, piezogoties pie šī vecuma grupas cilvēkiem un klausoties, kā viņi runā. Manam dēlam Robertam drīz paliks sešpadsmit, viņam ir draugi un draudzenes, kas dažkārt ir pie mums, man atlika tikai būt vērīgam. Tā kā stāsts ir par drosmi, man bija jābūt drosmīgam arī pašam.»

Galvenā varone Māra ir 10. klases skolniece, un šis ir viņas izaugšanas stāsts. Skolā ir paredzēts iestudējums, kur lomas iedalītas gan draugiem, gan nedraugiem. Arī reālajā dzīvē uzņemamies dažādas lomas, labprātīgi vai piespiedu kārtā, un spēlējam kopējā izrādē. Konflikts rodas tajā brīdī, kad kāds no iesaistītajiem atsakās no lomas vai maina scenāriju. Tad vietā ir teiciens: «Maskas krīt!» Turpinājumā fragments no grāmatas:

«Pa ceļam uz mājām apsēžos uz tramvaja pieturas soliņa. Viņi visi ir aizbraukuši, visi ir otrpus tiltam, otrpus upei, citā pilsētas malā. Nesasniedzamā. Es palieku šajā pusē, jo esmu izbijusies spert kāju uz tilta.

Man gribas pateikt kādam, ka viss nav tā, kā tas šovakar iegriezās. Viss ir pavisam citādi. Rakstu Edgaram, nevienam citam nakts vidū rakstīt negribu. Ne lāga dvēselei Paulam, kuru ievilku šajā briesmīgajā cirkā un pazaudēju.»

Romānā attēlotas arī jauniešu sarunvalodas īpatnības, iestarpinot atsevišķus vārdus vai frāzes no angļu valodas (*fine, OMG, cool, so, whatever, I mean*). Bet galvenās varones personīgajās pārdomās ir ievīti senatnīgi vārdi (ēdmaņa, nogabals, velis, kumēdiņi, likteņrats, rāmums), to iederība tekstā likās dīvaina. Varbūt tādā veidā autors vēlējies uzsvērt, ka katrā mūsdienīgā jauniešim mīt daļiņa no saviem senčiem, vecākiem un vecvecākiem. Šis balsis mēdz būt iedrošinošas, pamācošas, pārmetošas un arī vecmodīgas. Tas veido it kā divas dažādas Māras, kuras cenšas sadzīvot savā starpā. Pirmā ir Māra, kura vēl neaptver notiekošo, rīkojas impulsīvi, neapdomīgi un paštaisni. Otrā ir Māra, kura jau nojauš iznākumu un analizē savus pārdzīvojumus ar novērotāja precizitāti. Bet kurā ieklausīsies pusaudzis?

«Tas vecums ir bīstams ar to, ka cilvēkam ir milzīga neskaidrība, kā lietas notiek apkārt un varētu būt nākotnē, un vienlaikus pilnīga pārlicība, ka viss ir zināms un kaut kādi muļķi apkārt pasteltoņos, neko skaidri nesakot, pauž briesmīgi didaktiskas atziņas,» savos novērojumos dalās romāna autors. Manuprāt, grāmatā ļoti veiksmīgi izdevies attēlot, gan jauniešu, gan vecāku pozīciju, lai šīs šķietami nesavienojamās pasaules kādā brīdī satiktos un izlīgtu.

Grāmata iekļauta arī «Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas 2020» kolekcijā. Patīkamu klausīšanos!

LATVIJAS KĀ NEATKARĪGAS VALSTS TAPŠANA

Ivars Ozoliņš

Braila raksta redaktors

Drīzumā pie lasītājiem Braila rakstā nonāks Valda Rūmnieka un Andreja Miglas vēsturiskais romāns «Debess aiztur elpu» (5 sējumos). Ja esat lasījuši 2014. gadā Braila rakstā reproducēto Filipa Rufa vēsturisko romānu «Pa stāvu liesmu debesīs», tad «Debess aiztur elpu» būs vērtīgs papildinājums jūsu zināšanās par ārkārtīgi grūtajiem un sarežģītajiem Latvijas kā neatkarīgas valsts tapšanas apstākļiem 1. Pasaules kara beigās. Filips Rufs savā grāmatā galvenokārt analizē starptautisko situāciju, kādā tapa Latvijas valsts. Anglijas, Francijas un ASV nostāju Latvijas statusa noteikšanā ļoti apgrūtināja nespēja paredzēt notikumu attīstību Krievijā — vai boļševiki noturēsies pie varas vai atjaunosies cariskā impērija; ko darīt ar Vāciju, lai nepieļautu tās militārā spēka atdzimšanu un revanša iespēju nākotnē. Anglijas pozīciju vēl vairāk sarežģīja Anglijas ebreju lielā ietekme uz valdību, jo viņi kategoriski negribēja cariskās Krievijas atjaunošanos tur valdošā antisemitisma dēļ, savukārt baņķieri labi saprata, ka boļševiku valdība viņiem neatdos neko no lielajiem ieguldījumiem Krievijas ekonomikā. Anglijas nostājai procesos Latvijas teritorijā bija vislielākā ietekme. Anglija bija atzinusi Latviju kā neatkarīgu valsti *de facto* jau nedēļu pirms 1918. g. 18. novembra, angļi bija tie, kas sargāja Kārli Ulmani Liepājas ostā uz kuģa «Saratov» no paredzamā vācu apvērsuma un Ulmaņa apcietināšanas, arī Daugavas grīvā stāvošajiem Anglijas karakuģiem bija svarīga loma Ulmaņa valdības piekritēju atbalstīšanā un Bermonta sagrā-

vē. Tomēr šī Anglijas rīcība nebija altruisms, bet gan savtīga ieinteresētība visos iespējamajos veidos nepieļaut Vācijas ekspansiju un ietekmi Baltijas jūras rajonā.

Savukārt V. Rūmnieks un A. Migla savā grāmatā «Debess aiztur elpu» ļoti patiesi attēlo stingri norobežotu laikposmu jau neatkarību pasludinātajā Latvijā no 1918. g. 21. decembra līdz 1919. g. 8. jūlijam. Tas ir ārkārtīgi juceklīgu notikumu laiks, triju valdību — Ulmaņa, Stučkas un Niedras laiks, kad Rīgā un visā Latvijā nemitīgi mainījās varas, ārvalstu diplomāti spēlēja noslēpumainas spēles, savtīgi nolūki bija diviem vācu militāriem grupējumiem — Dzelzsdivīzijai (it kā brīvprātīgie no Vācijas valsts karaspēka paliekām) un Landesvēram (baltvācu paš aizsardzības vienība kopā ar latviešiem cīņai pret lieliniekiem ar savstarpēju neuzticību). Vēl jāpiemin mūsu sabiedrotie poļi un igauņi karā pret lieliniekiem un vāciešiem, lai gan arī ne bez savtīgiem nolūkiem — poļi tīkoja iegūt savā īpašumā Daugavpili, savukārt igauņi — Valku un varbūt arī Valmieru. Un vienlaicīgi ar cīņu pret Krievijas un Vācijas tīkojumiem neizlaist Latviju no saviem nagiem latviešu starpā norisinājās pilsoņu karš — starp Ulmaņa, Stučkas un Niedras piekritējiem. Šādos apstākļos bija svarīgi katram sev noskaidrot, kas ir patriots. Manuprāt, par patriotu sevi var uzskatīt tas, kurš jūt piederību savai tautai ilgtermiņā, valodai un kultūrai, kas sevī ietver ilgā laikā uzkrātās garīgās un materiālās vērtības, nevis pārstāv modē nākošas un aizejošas idejas un sabiedrības attīstības pavērsienus un kurš spēj tautas un valsts vajadzības likt pirmajā vietā, nevis savu personīgo izdevīgumu. Man gribas piekrist uzskatam, ka

šajā neiedomājami jucekļīgajā un pret-runīgajā situācijā bez augstākas varas palīdzības mēs pie savas neatkarīgās valsts nebūtu tikuši.

Starplaikā starp 1918. g. 18. novembri un 1919. g. 11. novembri, kad no Rīgas tika padzīts Bermonts, Latvijai pāri gājušas trīs citas varas, kas varēja valsts turpmāko attīstību pavērst pavisam citā virzienā. Tieši šim mūsdienās maz zināmajam laikposmam pēc 1918. g. 18. novembra, kad Latvijas teritorijā varēja izveidoties pavisam cita valsts, pievēršas grāmatas autori.

Grāmatā uzzināsiet, cik pretīgi ir bijuši komunisti jau kopš savas varas paša sā

kuma Stučkas valdības laikā — kā ieprogrammēti roboti, kam ir pilnīgi vienaldzīgi no viņiem atšķirīgi cilvēki, ar kuriem var izrīkoties kā ar absolūti beztiesiskiem radījumiem ar ekstremālu nežēlību un neierobežotu cinismu, arī viņus nogalināt bez mazākiem sirdsapziņas pārmetumiem pat visneiedomājamākās veidos — izliekot kailus ārā nosalšanai 50 grādu salā vai piespriestu nāvi šausmīgās mokās kailiem un sasietiem odu dzēlienos. Šādi gadījumi ir bijuši gan ne Latvijā, bet Krievijā.

Arī romāna sadzīviskā daļa ir attēlota ļoti patiesi un simpātiski. Žēl bija šķirties no šīs grāmatas, tik ļoti man tā patika.

ATPŪTAS BRĪŽIEM

Publicējam neredzīgā liepājnieka Gunara Gūžas oriģinālmīklu atminējumus.

- Garais skrien pa priekšu, īsais velkas pakal, bet, kad īsais uzkāpj virsū tievajam, tad ir liela bļaušana.
(Atbilde: **Modinātājpulkstenis**)
- Brūna sētuve mežu sēj.
(**Vāvere izbārsta pa mežu no čiekuriem sēklas**)
- Kas ir puszirgs?
(**Ēzelis**)
- Kas ir klavierzirgs?
(**Zebra**)

- Koka gov, dzelžu ribas. Pa zobiem sit, ribas skan.
(**Klavieres**)
- Divi stiprie dzen vienu apaļo, bet otrs apaļais skrien pa priekšu un rāda ceļu.
(**Divritenis**)
- Zaļš iet iekšā, balts nāk ārā.
(**Govs ēd zāli un dod pienu**)
- Kāds rausis pa mežu skrien?
(**Gorausis**)
- Kas istabā norāda, ka te kaut kur ir izliets piķis?
(**Tepiķis**)

**Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas
bezmaksas avīzīte**

Izdota Braila raksta nodaļā. Iznāk reizi mēnesī.

Redaktore Gunta Bite.

E-pasts: gunta.bite@neredzigobiblioteka.lv

Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā Jaunieguvumi

Tāl. 67522131

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Par publikācijām atbildīgi paši autori.